

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13861/2022
17.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Снежана Дуњић, адвокат из ... и Тихомир Хрњак, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5112/21 од 11.04.2022. године, у седници већа одржаној 17.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5112/21 од 11.04.2022. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 881/21 од 10.06.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части, угледа, слободе и права личности, а због неоснованог лишења слободе, исплати 2.800.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 10.06.2021. године, као дана доношења пресуде па до исплате. Ставим другим изреке, одбијен је тужбени од досуђеног износа накнаде из става првог изреке па до тражених 4.200.000,00 динара, са припадајућом каматом а због претрпљених душевних болова услед повреде угледа, части, слободе и права личности, изазване неосновним лишењем слободе. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу под 187.500,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде. Ставом четвртим изреке, тужилац је ослобођен обавезе плаћања судских такси.

По жалби тужене, пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5112/21 од 11.04.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 881/21 од 10.06.2021. године у ставу првом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев. Ставом другим изреке, одбијена је жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставу другом изреке. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у првостепеној пресуди тако што је тужилац обавезан

да туженој накнади трошкове парничног поступка. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правоснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешене примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11..10/23 - др. закон, у даљем тексту:ЗПП), Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновано се ревизијом тужиоца указује на битне повреде одредаба парничног поступка пред другостепеним судом, у смислу члана 374. став 1. ЗПП, тврњом да је другостепени суд, супротно одредбама процесног закона, применио правило о терету доказивања, иако се правило о терету доказивања из члана 224. ЗОО не примењује у поступку по жалби. Ово из разлога што је другостепени суд, сагласно члану 383. став 3. ЗПП, отворио главну расправу у циљу правилног и потпуно утврђеног чињеничног стања, које је током поступка било спорно, на шта је указивала жалба туженог. Изведени докази били су од значаја за оцену суда о томе да ли је тужилац у својству оштећеног недозвољеним поступцима скривио притвор или се пак радило о пропусту тужиоца да надлежном органу пријави промену боравишта, што би био само основ за његову прекршајну одговорност, а од чега даље зависи право тужиоца на накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, што је предмет тужбеног захтева у овој парници. Првостепену пресуду испитао је у границама разлога наведених у жалбама парничних станака, пазећи на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тач. 1-3, 5, 7. и 9. ЗПП, као и на правилну примену материјалног права.

Према чињеничном стању које је утврдио другостепени суд, решењем истражног судије Окружног суда у Београду Ки 538/2000 од 23.08.2000. године, одређено је да се против тужиоца у својству окривљеног, који се налази у бекству, спроводи истрага због постојања основане сумње да је извршио кривично дело из члана 106. став 2. у вези става 1. КЗРС - обљуба или противприродни блуд са лицем које није навршило 14 година. Кривични поступак је инициран пријавом коју је надлежном Одељењу за малоленике, поднела ББ, бака малолетне девојчице, оштећене у поступку који се водио против тужиоца. Одмах након пријаве догађаја, ВВ, мајка оштећене девојчице а супруга тужиоца, напустила је Београд и једно малолетно дете оставила својој мајци ББ. Против ВВ је, такође, вођен кривични поступак због основане сумње да је извршила кривично дело из члана 118. став 1. КЗ РС – запуштање и злостављање лица, који поступак је окончан услед апсолутне застарелости кривичног гоњења, а до које је дошло јер ни она није била доступна органима гоњења. У даљем току кривичног поступка против тужиоца, решењем Окружног суда у Београду Ки 538/2000 од 23.08.2000. године, одређен му је притвор, јер се налазио у бекству. Истрага је прекинута по предлогу заменика ОЈТ, уз образложење да се окривљени налази у бекству (решењем Ки 538 од 23.08.2000. године). По решењу о одређивању притвора донетом 23.08.2000. године, тужилац је лишен слободе 17.06.2011. године,

када је дошао у полицијску станицу да продужи лична документа, након дуже од десет година од почетка истраге. Притвор је продужаван три пута, све због разлога опасности од бекства окривљеног, тако је тужилац боравио у притвору укупно 350 дана, почев од 17.06.2021. године па до 22.05.2022. године, када је ова мера замењена јемством. У међувремену, надлежно министарство је преко својих органа трагало за окривљеним, с обзиром да је од 10.03.2000. године органима унутрашњих послова, полицијским станицама и бригади милиције наложено да врше потрагу. Током 2000. године расписана је потерница против окривљеног, а исте године и међународна потерница. Кривични поступак против тужиоца обустављен је решењем Вишег суда у Београду К 858/11 од 11.06.2014. године, које је постало правноснажно 12.09.2014. године. Тужилац се од 2004. године, према сопственом исказу, успешно бави послом из области Од 2000. године тужилац и његова супруга ВВ, у више наврата, мењали су место боравишта на територији града Београда.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, правилно је у побијаној другостепеној пресуди примењено материјално право када је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде части, угледа, слободе и права личности, изазване неоснованим лишењем слободе. Другостепени суд је потпуно и свеобухватно ценио све чињенице и околности које су битне за утврђивање одговорности тужене, применом члана 172. Закона о облигационим односима у вези са чланом 584. став 3. Законика о кривичном поступку, уз правилан закључак који прихвата ревизијски суд, да тужена није одговорна, ни у обавези да тужиоцу накнади ову нематеријалну штету.

Одредбом члана 584. став 3. Законика о кривичном поступку, који се у конкретном случају примењује, прописано је да право на накнаду штете не припада лицу које је било у притвору, које је својим недозвољеном поступцима проузроковало лишење слободе. Овом одредбом је искључено право на накнаду штете и поред тога што у односу на притворено лице није дошло до покретања кривичног поступка, или је поступак обустављен правноснажним решењем, или је правноснажном пресудом ослобођен од оптужбе или је оптужба одбијена. Право на накнаду штете због неоснованог лишења не припада том лицу, јер је својим недозвољеним поступцима проузроковао лишење слободе, а под недозвољеним поступцима оштећеног може се сматрати свако понашање које није усмерено на утврђивање правог стања, као што је скривање, покушај бекства, што су уједно разлози за одређивање притвора према одредбама члана 142. ЗКП.

У конкретном случају утврђено је да тужилац више од десет година није био доступан суду, те да му је притвор одређен и продужаван због бекства односно опасности од бекства и да је поступак обустављен због одустајања јавног тужиоца од кривичног гоњења, при чему су разлози за одређивање и продужавање притвора у одлукама суда били конкретизовани и у свим решењима исти. Због тога је притвор био неопходна и оправдана мера обезбеђења присуства окривљеног. Понашање тужиоца у дужем временском периоду указивало је на избегавање правог чињеничног стања у вези са покренутом истрагом за кривично дело које му је стављено на терет и на тај начин је, и по оцени ревизијског суда, тужилац својим недозвољеном поступцима проузроковао лишење слободе. Тужена држава је преко својих органа, у вишегодишњем периоду, предузимала све законом прописане мере у циљу

проналажења окривљеног лица, те ефикасног окончања овог кривичног поступка, будући да су осим притвора, биле расписане интерна и међународна потерница за тужиоцем и да се за окривљеним интензивно трагало све док није био лишен слободе. Сходно наведеном, основ одговорности тужене за накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, у смислу члана 172. ЗОО у вези члана 584. ст. 1. и 3. ЗКП, није настао, па тужена није у обавези да тужиоцу накнади штету због претрпљених душевних болова услед повреде части, угледа, слободе и права личности, неоснованим лишењем слободе.

Неприхватљиви су ревизијски наводи о повреди тужиочевог права на слободу личности и на накнаду штете због повреде тог права, јер се ради о једном од основних људских права, које не може бити у супротности са јавним поретком. Међутим, имајући у виду врсту кривичног дела, природу заштићеног добра и законско одређење кривичног дела које је тужиоцу у кривичном поступку стављено на терет (кривично дело против полне слободе малолетног лица), то је по оцени ревизијског суда, постајао јавни интерес да се овај кривични поступак оконча у разумном року. Због тога је јавни интерес у овом случају превагнуо над неспорним, међународним прописима и одредбом члана 27. Устава Републике Србије, зајемченим правом сваког појединца на личну слободу и безбедност и самим тим на адекватну новчану сатисфакцију због повреде тог права.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић